

1. Väitöstutkimuksen kohde ja suhde aiempaan tutkimukseen

Wahlbeckin väitöskirjatutkimus Ulosottovalitusprosessin edellytykset kuuluu prosessioikeuden keskeisiin osa-alueisiin eli siviiliprosessiin, ulosotto-oikeuteen ja muutoksenhakumenettelyyn. Tutkimuksen kohteena ovat muutoksenhakumenettely ulosottoasioissa ja ulosottovalitusasioiden erityispiirteet.

Ulosoton muutoksenhakumenettely ei ole aikaisemmin ollut väitöstutkimuksen kohteena. Ulosotto-oikeudellisten väitöskirjojen lukumäärä on vähäinen, ja niistä jotkut ovat jo vuosien takaa. Ne ovat käsitelleet sivullisen asemaa, kuten Helsingin yliopiston pitkäaikaisen professorin *Tauno Ellilän* väitöskirja Sivullisen oikeussuojan takeista ulosotossa (1947) ja *Heidi Lindforsin* väitöskirja Sivullisen asema ulosotossa (2008), sekä toisaalta ulosotto-oikeudellista realisointia, kuten *Ilmo Ollisen* väitöskirja Kiinteistön pakkohuutokaupasta (1938) ja *Tuula Linnan* eli tämän väitöstilaisuuden kustoksen väitöskirja Ulosottorealisoinnista de lege ferenda (1987).

Lisäksi muutoksenhakua nimenomaan ulosottoasioissa on käsitelty professori *Risto Koulun* teoksessa (1997). Se on lainsäädännön muuttumisesta huolimatta edelleen monin paikoin ajantasainen. Lisäksi ulosoton muutoksenhakua käsitellään eräissä ulosotto-oikeudellisissa yleisteoksissa ja Tuula Linnan artikkeleissa.

Sen sijaan aiheeseen liittyvää yleistä prosessioikeudellista tutkimusta ja kirjallisuutta on varsin paljon. Esimerkiksi *Wahlbeckin* tutkimuksen erityisessä osassa tarkasteltua siviiliprosessuaalista oikeusvoimaa on käsitelty aikaisemmin professori *Tauno Tirkkosen* hyvin aikaa kestäneessä väitöskirjassa Oikeusvoimasta: Sen luonne ja subjektiivinen ulottuvaisuus Suomen siviiliprosessioikeudessa (1933), *Matti Hepolan* väitöskirjassa Oikeusvoimaopin transformatio (2005) ja *Jarkko Männistön* väitöskirjassa Theory of Preclusion (2013). Itse olen viimeksi käsitellyt yleistä muutoksenhakumenettelyä vuonna 2022 ilmes-tyneessä Hovioikeusmenettely-kirjan uudistetussa 3. painoksessa.

Wahlbeckin väitöskirjassa tutkimuksen kohde ja aiheen valinta on perusteltu ja taustoitettu hyvin. Ennen tutkijan uralle siirtymistään väittelijä oli toiminut

* Virallisen vastaväittäjän professori (emeritus) *Antti Jokelan* Helsingin yliopiston oikeustieteellisel- lise tiedekunnalle antama 3.1.2023 päivätty lausunto.

muun muassa ulosottoasioiden esittelijänä Vaasan hovioikeudessa ja aloittanut väitöstutkimuksensa jo tuolloin. Aihe on yhteiskunnallisesti ja asianosaisten oikeusturvan kannalta merkittävä, ja siihen liittyy monia prosessuaalisia ja ai-neellisoikeudellisia ongelmia. Sen vuoksi Wahlbeckin tutkimus on erittäin tar-peellinen ja hyödyllinen nimenomaan kansallisen oikeutemme näkökulmasta.

2. Tutkimuskysymykset, niiden jäsenitys ja rajaukset

Tutkimus jakautuu yleiseen ja erityiseen osaan. Yleisessä osassa on määritetty ja systematisoitu ulosottomenettely muutoksenhaun kohteena ja ulosottovalitus muutoksenhakekeinona sekä luotu teoreettinen tausta ja raamit ulosottovalitukseen liittyvien tulkintakysymysten käsittelemiseksi. Keskeinen osa tätä tarkaste-lua on vertailu yleiseen siviili- ja muutoksenhakuprosessiin.

Erityisessä osassa on tarkasteltu eräitä ulosottovalituksen tutkimisen edelly-tyksiä. Tarkasteltavina ovat kaksi ensisijaista ja perustavanlaatuaista ulosottova-lituksen tutkimisen edellytystä tai oikeastaan tutkimisen estettä: aikaisemman tuomion oikeusvoimavaikutus ja lopullisen tilityksen vaikutus. *Oikeusvoimavai-kutuksen* osalta on tutkittu, soveltuuko siviiliprosessuaalinen oikeusvoimavai-utus ulosottovalitusjärjestelmään. *Tilitysvaikutuksen* osalta on tutkittu, täyttääkö tämä ulosottoprosessuaalinen tilitysvaikutus siviiliprosessuaaliset oikeudenmu-kaiselle oikeudenkäynnille asetetut vaatimukset. Sen sijaan muut muutoksenha-kuprosessin edellytykset, kuten muutoksenhakulegitimaatio- ja valituskelpoi-suuskysymykset sekä jatkokäsittelyluvan myöntämiseen hovioikeudessa liittyvä perusteharkinta, on rajattu tarkastelun ulkopuolelle.

Tutkimuskysymysten valinta ja niiden rajaamiset ovat perusteltuja ja sopi-vat tutkimusteemaan. Rajausten ansiosta väitöskirja on sopivan pituinen. Sillä on pituutta runsaat 200 sivua, mikä vastaa nykyisiä suosituksia väitöskirjojen pituudesta. Viime aikoina yleiseksi ongelmaksi on koettu väitöskirjojen liiallinen paisuminen, joten väittelijä ansaitsee kiitoksen tutkimustehtävänsä oikein mi-toitetusta rajaamisesta ja toteuttamisesta.

Yleisessä ja erityisessä osassa käsitellyt kysymykset on kytketty onnistuneesti toisiinsa, mikä ei ole aivan tavallista oikeustieteellisissä tutkimuksissa. Saattaa olla, että jotkut lukijat kaipaivat myös tarkastelun ulkopuolelle rajattujen muu-toksenhaun edellytysten tutkimista käsillä olevassa kirjassa, koska niissäkin voi ilmetä vastaavia ongelmia. Esimerkiksi korkein oikeus on vuoden 2022 lopulla antanut ennakkopäätöksen KKO 2022:54, jossa oli kysymys ulosottovalituksen määräajasta. Väitöstutkimuksen laajuutta tärkeämpää on kuitenkin sen laatu ja tarkasteltavaksi valittujen kysymysten perusteellinen ja luotettava käsittely. Lisäksi väitöskirjan yleisessä osassa suoritettu teoreettinen tarkastelu antaa hyvän

pohjan mahdolliselle myöhemmälle lisätutkimukselle muistakin muutoksenhakumenettelyn edellytyksistä.

3. Väitöskirjan rakenne

Tutkimuksessa on yhteensä kuusi päälukua. Ensimmäisen eli johdantoluvun jälkeen seuraavaan yleiseen osaan kuuluvat toinen ja kolmas luku ja erityiseen osaan neljäs ja viides luku. Toisessa luvussa käsitellään ulosottoa täytäntöönpanona ja kolmannessa luvussa ulosottoa muutoksenhakuineena. Näissä käsitellään muun muassa ulosoton ja ulosottovalitusprosessin *funktioita* erotuksena yleisen siviiliproessin ja muutoksenhaun funktioista.

Erityisessä osassa luvussa 4 käsitellään tämän jälkeen ratkaisun *oikeusvoimaa* ulosottovalituksen tutkimisen esteenä ja siinä taas erikseen oikeusvoimaa siviiliprosessissa ja oikeusvoimaa ulosottovalitusprosessissa. Luvussa 5 käsitellään toiseksi erityiskysymykseksi valittua *lopullista tilitystä* ulosottovalituksen tutkimisen esteenä. Itse koin 5. luvun kiinnostavimmaksi ja läheisimmäksi alajakson 4, jossa käsitellään muun muassa *pääsyä tuomioistuimeen* perusoikeutena ja ihmisoikeutena sekä tuomioistuimeen pääsyn takeita ja kriittisiä kohtia. Lopuksi tutkimuksen päättävässä 6. luvussa on yhteenvetoa ja kokoavia päätelmiä tutkimustuloksista.

Tutkimuksen pää rakenne ja eri jaksojen otsikointi ovat toimivia ja johdonmukaisesti eteneviä. Vaihtoehtoisesti disposition olisi voinut rakentaa myös ilman jaottelua yleiseen ja erityiseen osaan, jolloin yleisen osan lukuja 2 ja 3 olisi voitu pitää tavallaan johdatuksena luvuissa 4 ja 5 käsitelyihin yksityiskohtaisempiin kysymyksiin. Väitöstilaisuudessa väittelijä perusteli jaottelua yleiseen ja erityiseen osaan pyrkimyksellään selkeyttää rakennetta ja samalla painottaa yleisessä osassa käsiteltyjen teoreettisten kysymysten merkitystä tutkimuksessa. Niitä ei siis ole ymmärrettävä pelkkänä johdatuksena erityisessä osassa käsiteltyihin yksityiskohtaisempiin tulkintakysymyksiin, vaan niillä on myös itsenäistä merkitystä. Näin ollen jaottelu on tässä perusteltu ja muutenkin asianmukainen.

4. Tutkimuksen metodi

Wahlbeckin tutkimus on lainopillinen eli *oikeusdogmaattinen* perinteisimmässä muodossaan: sen tehtäviä ovat teoreettinen systematisointi ja käytännöllinen tulkinta. Tutkimuksen yleinen osa edustaa lainopin *systematisointitehtävää*. Eri-

tyisessä osassa käsiteltävät kysymykset sisältävät myös *käytännöllistä tulkintaa*. Toisaalta väittelijä (s. 11) katsoo, etteivät systematisointi ja tulkinta ole metodeja vaan että näiden tehtävien täyttäminen edellyttää metodin tai metodien käyttämistä. Näistä väittelijä pitää systematisointia ensisijaisena tehtävänä ja siltä osin metodia lähinnä *oikeusteoreettisena*.

Käytännöllisen tulkinnan eli lainopin osalta väittelijä katsoo (s. 12) tutkijan käyttävän samoja lähteitä ja tulkintaperusteita kuin tuomari. Erona oikeudelliseen ratkaisutoimintaan on kuitenkin se, että kun tuomari ratkaisee yksittäistapauksia, tutkija tarkastelee tyyppitapauksia. Tältä osin väittelijän metodi on käytännöllinen, mutta se sisältää analyttisen ja *kriittisen tarkastelukulman*. Toisaalta väittelijä perustellusti toteaa, etteivät käytännöllinen ja teoreettinen lainoppi ole toisistaan riippumattomia vaan pikemminkin vuorovaikutussuhteissa. Tämä vuorovaikutussuhde ilmenee myös kirjan myöhemmistä kohdista.

Väittelijän tutkimusmetodiin kuuluu myös *oikeusvertailun* hyödyntäminen. Kirjassa oikeusvertailua hyödynnetään meille läheiseen ruotsalaiseen järjestelmään esimerkiksi oikeusvoima- ja tilitysvaikutukseen liittyvien yksittäisten tulkintakysymysten ratkaisemisessa. Perinteisen oikeusvertailun rajoittuminen Ruotsin oikeuteen on tässä perusteltua muiden maiden erilaisten muutoksenhakujärjestelmien vuoksi – ne eivät olisi hyödynnettävissä meillä ilmenneiden tulkintaongelmien tarkastelussa eikä niillä olisi ollut merkitystä väitöskirjan tutkimustulosten kannalta.

Lisäksi Wahlbeckin tutkimuksessa tehdään perinteisestä oikeusvertailusta eroavaa hedelmällistä vertailua meidän oman oikeusjärjestelmämme sisällä eli ulosotto- ja siviiliprosessin sekä ulosottovalitusprosessin ja yleisen muutoksenhakuprosessin välillä. Tällä *sisäisellä vertailulla* on ollut tärkeä merkitys väitöskirjan tutkimustulosten kannalta. Vastaavaa vertailua yleisen lainkäytön ja hallintolainkäytön välillä ovat tehneet esimerkiksi professori *Matti Tolvanen* tutkimuksissaan ja Matti Hepola jo mainitussa väitöskirjassaan *Oikeusvoimaopin transformaatio* (2005), jossa hän tarkasteli oikeusvoimainstituution siirtymistä yleisestä lainkäytöstä vesiasioiden käsittelyyn.

Metodin valinta on perusteltu, sillä aiheena ovat normatiiviset muutoksenhaun rajoitteet. Kirjoittajan kyvyssä hallita valittua metodia ei ole huomautettavaa. Varsinkin tutkimuksessa omaksuttu systematisointi on luova ja omaperäinen. Wahlbeckin tutkimus osoittaa väitöstutkimukselta vaadittavaa tieteellisten metodien hyvää hallintaa ja soveltamiskykyä.

5. Lähdeaineisto ja lähteiden käyttö

Wahlbeckin tutkimuksessa on hyödynnetty runsaasti teemaan liittyvää kotimaista ja ulkomaista kirjallisuutta ja muuta lähdeaineistoa tavalla, joka osoittaa syvällistä perehtyneisyyttä ulosotto-oikeuteen ja siviiliprosessioikeuteen. Lähteinä on käytetty poikkeuksellisen paljon myös vanhemman polven tutkijoiden, muidenkin kuin prosessualistien, teoksia sekä lisäksi ruotsin- ja englanninkielistä aineistoa. Prosessioikeudellisen kirjallisuuden lisäksi tutkimuksessa hyödynnetään myös hallinto- ja valtiosääntöoikeudellista kirjallisuutta. Wahlbeck on selvästi perehtynyt myös prosessioikeuden yleisempiin kysymyksiin, myös oikeusteoreettisiin kysymyksenasetteluihin. Tässä suhteessa on myönteistä, että mukana on kirjallisuutta yleisen oikeustieteen alalta, mikä on antanut hyvät edellytykset ulosoton valitusmenettelyn teoreettisten taustojen tunnistamiseen.

Tutkimuksessa on hyödynnetty runsaasti myös virallislähteitä, kuten hallituksen esityksiä ja eduskunnan valiokuntien mietintöjä sekä Ruotsin lakien esitöitä. EU-oikeudesta kirjan sivulla 10 sanotaan, ettei EU-oikeudella ole tutkimustehtävän kannalta relevanssia. Tällä väittelijä tarkoittanee EU:n omien elinten antamia säädöksiä ja ratkaisuja. Jos nimittäin ihmisoikeudetkin luetaan osaksi laaja-alaista EU-oikeutta, mielestäni voidaan sanoa, että myös EU-oikeudella on tältä osin merkitystä Wahlbeckin tutkimuksessa. Lisäksi on mahdollista, että myös varsinaisella EU-oikeudella on tulevaisuudessa nykyistä enemmän merkitystä tässä väitöskirjassa käsiteltyjen kysymysten kannalta, vaikkakin todennäköisempää on, että ne pysyvät edelleen kansallisen oikeuden piirissä.

Oikeuskäytännöstä on hyödynnetty runsaasti korkeimman oikeuden ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuja. Mukana on myös ratkaisuja Ruotsin korkeimmasta oikeudesta ja hovioikeudesta. Sen sijaan Suomesta ei ole yhtään hovioikeusratkaisua. Tämä on sikäli yllättävää, että väittelijällä olisi oman työkokemuksensa ja tuntemuksensa vuoksi ollut hyvät edellytykset hovioikeuskäytännön selvittämiseen. Väitöstilaisuudessa väittelijä kuitenkin sanoi, että hän on tässä tieteellisessä tutkimuksessaan halunnut tukeutua laajempaa ennakkopäätösarvoa omaaviin KKO:n ja ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuihin ja että alempien tuomioistuinten ratkaisujen mukaanotto olisi niiden suuren määrän vuoksi jäänyt sattumanvaraiseksi. Perustelu on väitöstutkimuksen näkökulmasta ymmärrettävä, eikä laajempi empiirinen tutkimus tuomioistuinten ratkaisukäytännöstä olisi varmaankaan ollut tässä tutkimusekonomisesti perusteltua. Kirjan sivulla 13 kerrotaankin, että tuomioistuinratkaisuja hyödynnetään tutkimuksessa lainopin tehtäviä, tulkintaa ja systematisointia silmällä pitäen, ei empiirisen tutkimuksen tavoitteiden ja metodin mukaisesti.

Tutkimuksensa tarpeisiin Wahlbeck on aikaisempaan kirjallisuuteen tukeutuen kehittänyt uudenmallisen oikeuslähde- ja tulkintaopin, nimittäin *kaksitasoisen oikeuslähdeopin* sivuilla 15–20 ja sen tulkintaopin (*systeemirationaalisen tul-*

kinnan) sivuilla 20–26. Mainittu systeemirationaalinen tulkinta on hyödyllinen erityisesti arvioitaessa ihmisoikeussopimusten ja ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen soveltuvuutta kansalliseen oikeuteemme sekä toisaalta yleisen siviiliprosessuaalisen muutoksenhakumenettelyn soveltuvuutta ulosottovalitusten käsittelyyn.

6. Kannanottojen perustelut, esitystapa ja yleinen sisältö

Wahlbeckin väitöskirjassa kritisoidaan perustellusti tuomioistuinratkaisuja, joissa on sovellettu *negatiivista oikeusvoimaa* ulosottovalitusasioissa. Esimerkiksi kirjan sivuilla 141–147 tarkastellussa tapauksessa KKO 2007:40 ulosottomies oli aikaisemmin itseoikaisuna kumonnut ulosmittauksen, jolla velkojan saatavasta oli ulosmitattu velallisen pankkitilillä olevia varoja. Perusteena oli se, etteivät varat kuuluneet velallisyhtiölle. Itseoikaisusta tehty valitus oli lainvoimaisesti hylätty käräjäoikeudessa. Velkojan haettua saatavansa ulosmittausta uudelleen samoista varoista ulosottomies hylkäsi uuden hakemuksen samalla perusteella. Käräjäoikeuden lainvoimaisella ratkaisulla katsottiin olevan sitova vaikutus samansisältöistä uutta hakemusta käsiteltäessä, eikä ulosottomiehen myöhemmästä ratkaisusta tehtyä valitusta siten voitu tutkia.

Korkeimman oikeuden kannanotto vaikuttaa ensi näkemältä perustellulta, jos kerran kysymys on ollut saman ulosottohakemuksen uudistamisesta, kuten ratkaisun perustelujen 6 kohdassa katsotaan. Wahlbeck on kuitenkin esittänyt vakuuttavat perustelut sille, miksi riita-asioissa mahdollinen negatiivinen oikeusvoimavaikutus ei sovellu ulosottovalitusasioihin. Ensinnäkään ulosottoasian vireillepanotapa, ulosottomenettelyn täytäntöönpanoluonne, vaihteellinen kulku ja eri vaiheisiin liittyvä mahdollisuus muutoksenhakuun eivät vastaa riita-asioissa voimassa olevaa järjestelmää. Siksi perinteinen oikeusvoima-arviointi ei voi tulla kysymykseen eri ulosottoasioiden ja niissä tehtävien ratkaisujen välillä. Ulosotto- ja riita-asioiden järjestelmien erilaisuus on siis syynä siihen, ettei riita-asioissa mahdollinen negatiivinen oikeusvoima voi tulla ulosottoasioissa edes poikkeuksellisesti kysymykseen. Jos oikeusvoiman ylipäänsä katsottaisiin voivan tulla kysymykseen eri ulosottoasioiden välillä, olisi perustelluinta käsittää oikeusvoimavaikutus *positiiviseksi*. Tällöin uuden hakemuksen tai valituksen vireille saattaminen ei estyisi vaan jo ratkaistu kysymys otettaisiin uudessa ulosottoasiassa suoraan uuden ratkaisun perusteeksi. Oikeuslaitoksen kunniaksi on sanottava, että korkeimman oikeuden esittelijä ja yksi hovioikeuden jäsen olisivat tutkineet kyseisen ulosmittausvalituksen.

Viittaustekniikka on huolellista ja monipuolista, ja lähdeviittauksia on yleensä riittävästi. Nykyisinhan ei väitöskirjoihinkaan suositella pitkiä alaviite-

viidakoita ja kaikkeen mahdolliseen viittaamista. Wahlbeck kuitenkin huomioi aikaisemmat tutkimukset ja saatavilla olleet lähteet asianmukaisesti ja suhteellisen tasapuolisesti. Hän ei siis syyllisty sellaiseen professori *Markku Helinin* väitöslausunnossaan (LM 2022, s. 1451) mainitsemaan ja tämän kirjoittajankin toisinaan havaitsemaan oikeustieteellisten tutkimusten yleiseen helmasyntiin, jossa eri lähteisiin viitataan puutteellisesti, sattumanvaraisesti ja vinoutuneesti valikoiden. Wahlbeck on päinvastoin huomioinut myös vanhemmat tutkimukset eikä ainakaan suoralta kädeltä ole hylännyt niitä aikansa eläneinä.

Lähdeluettelo ja oikeustapaushakemisto ovat selkeitä ja huolellisesti laadittuja. Samoin on asiahakemisto, joka täydentää hyvin sisällysluelleloa, vaikkakaan se ei ole erityisen pitkä. Se on vain kahden sivun pituinen, joten sitä ei ilmeisesti ole laadittu kovinkaan tiheällä kammalla. Hakemistoista on hyötyä sekä tutkijoille että lainkäytön ammattilaisille. Tosin oikeustapausten löytäminen kirjasta olisi helpompaa, jos hakemistossa mainittaisiin myös sivut, joilla kyseisiä tapauksia kirjassa käsitellään. Jostain syystä tällaiset ilman sivumainintoja olevat oikeustapaushakemistot ovat yleistyneet viimeaikaisissa tutkimuksissa.

Teoksen kieliasu on huolellista, hyvää ja selkeää asiasuomea, eikä teoksessa ole edes kirjoitusvirheitä. Myös jo esitarkastusvaiheen käsikirjoitus oli huolellisesti viimeistelty, eikä esitarkastajilla ollut sen suhteen huomautettavaa. Minusta väittelijä voisi huoletta luvata vaikkapa kupillisen kahvia jokaiselle, joka löytää tästä kirjasta painovirheen, kun vastaväittäjäkään ei niitä löytänyt. Esitarkastusvaiheessa kiinnitimme tosin huomiota siihen, että käsikirjoituksessa oli joitakin pitkiä kappaleita, joiden jakamisen katsoimme parantavan teoksen luettavuutta. Jossain määrin niitä esiintyy edelleenkin. Tämä johtuu ehkä käsiteltyjen kysymysten vaikeudesta ja monitahoisuudesta, jolloin tieteellinen esitystapa vaatii joskus pitkästä pohdintaa samassa kappaleessa.

Mutta kaiken kaikkiaan teoksen esitystapa on siis väitöskirjaksi kiitettävän selkeää, ymmärrettävää ja miellyttävää luettavaa. Kirja soveltuu myös oppikirjakäyttöön, ja sitä voi lämpimästi suositella paitsi tutkijoille myös lainkäytön ammattilaisille, kuten asianajajille, ulosottomiehille ja tuomareille.

7. Tutkimuksen tuottama uusi tieteellinen tieto, perustellut tutkimustulokset, kriittinen ajattelu ja tieteellinen vakuuttavuus

Wahlbeckin tutkimuksessa rakennetaan uutta teoriaa muutoksenhausta ulosottoasioissa sekä oikeusteoreettista että prosessioikeudellista kirjallisuutta hyödyntäen. Wahlbeckin tutkimus tuottaa uutta oikeustieteellistä tietoa erityisesti siinä suhteessa, että tutkimuksessa on systematisoitu ulosoton muutoksenhakua kootusti uudella tavalla. Keskeinen tutkimuksen ansio on myös ulosoton muu-

toksenhaun edellytysten jäsentäminen uudella tavalla. Uusi lainsäädäntö ja muu uudempi lähdeaineisto ovat lisänneet tämän kaltaisen tutkimuksen tarvetta.

Wahlbeck käyttää ulosoton muutoksenhaun edellytyksille luomaansa systematiikkaa johdonmukaisesti läpi tutkimuksensa. Wahlbeckin tutkimus havainnollistaa osuvasti sitä, miten erilaiset rajoitteet vaikuttavat ulosoton muutoksenhaussa.

Tutkimuksessa (s. 207–210) päädytään siihen, että ulosottovalitus muodostaa oman muutoksenhakutyypinsä, jota määrittää ulosoton täytäntöönpanojärjestelmä vielä silloinkin, kun asiaa käsitellään tuomioistuimessa. Ulosoton valitusmenettely on erityinen prosessi, joka ei sellaisenaan rinnastu siviiliprosessiin tai yleiseen muutoksenhakuprosessiin. Teoksessa (sivulla 208) kritisoidaan ulosottovalituksen käsittelyjärjestystä käräjäoikeudessa turhan mutkikkaasti säädellyksi kahdenkertaisiin viittaussäännöksiin oikeudenkäymiskaaren hakemus- ja riita-asioita koskeviin säännöksiin, vaikka ulosottovalitusasia ei muutoksenhakuluonteensa vuoksi vireilletulotavaltaan tai sisällöltään rinnastu riita- tai hakemusasioihin.

Oikeusvoimavaikutuksesta väittelijä perustellusti toteaa (s. 209), että siviiliprosessuaalinen oikeusvoimavaikutus tulee ulosottojärjestelmässä kysymykseen vain rajoitetusti ulosoton vaihteellisuuden vuoksi saman asian sisäisenä oikeusvoimana. Sen sijaan eri ulosottoasioiden välistä, ainakaan negatiivista, oikeusvoimavaikutusta ei järjestelmien rakenteellisten erojen vuoksi voitu todeta.

Tilitysvaikutuksesta väittelijä katsoo (s. 209–210), että järjestelmä kokonaisuutena arvioiden täyttää asianosaisten oikeusturvavaatimusten ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kriteerit, vaikkakaan järjestelmää ei voida pitää aukottomana.

Wahlbeckin tutkimuksessa on selvitelty tarkasteltavaksi valittujen kysymysten kannalta kattavasti muutoksenhaun edellytyksiä ulosottoasioissa koskeva vallitseva oikeustila Suomessa. Tutkimus on hyödyllinen ja luotettava lähdeos myöhemmässä tutkimuksessa ja käytännön oikeuselämässä sekä harkittaessa ja valmisteltaessa mahdollisia lainmuutoksia. Teos rikastaa prosessioikeudellista kirjallisuutta merkittäväällä tavalla ja soveltuu myös oppikirjaksi oikeustieteen syventäviin opintoihin.

Tutkimuksen perusteella Wahlbeck on kykenevä itsenäiseen ja kriittiseen ajatteluun. Tätä osoittaa jo uudenlainen ja omaleimainen tapa käsitellä tutkimusaihetta. Myös lähdeaineistoon suhtaudutaan riittävän kriittisesti. Paikoin on esitetty perusteltua kritiikkiä laissa ja oikeuskäytännössä omaksuttuja tulkintoja kohtaan.

Suomessa vallitsevaa oikeustilaa on kuvattu asianmukaisesti lähteisiin tukeutuen ja huolellisesti dokumentoiden. Tutkimuksessa esitetyt kannanotot ovat yleensä hyvin perusteltuja.

Aiheen käytännönläheisyyden vuoksi tieteellinen vakuuttavuus liittyy tässä yhteydessä myös oikeustapausten tulkintaan. Kotimaisen oikeuskäytännön ja

siitä kertovien lähteiden lisäksi argumentoinnissa käytetään runsaasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauksia. Tämä on antanut mahdollisuuksia kotimaisen oikeustilan kriittiseenkin tarkasteluun, vaikka yksittäisistä EIT:n tapauksista ei suoraan voida päätellä voimassa olevan oikeuden sisältöä Suomessa.

Tutkimuksen arvioiminen ei ole antanut aihetta epäilyihin siitä, että tutkimuksen tekemisessä tai tulosten raportoinnissa olisi menetelty epäasiallisesti tai vastoin tutkimuseettisiä normeja. Viitteitä plagioinnista en ole havainnut. Wahlbeck päinvastoin käyttää tutkimuksessaan aikaisemmasta poikkeavaa systematisointia.

8. Loppuarvio

Edellä esitetyn perusteella katson, että Annina Wahlbeckin väitöskirja Ulosottovalitusprosessin edellytykset sisältää runsaasti uutta tieteellistä tietoa ja perusteltuja tuloksia, on tieteellisesti vakuuttava sekä osoittaa väittelijän kriittistä ajattelua ja kykyä itsenäisesti soveltaa tieteellisen tutkimuksen menetelmiä, hyvää perehtyneisyyttä oikeustieteeseen tieteenalana sekä prosessioikeuden syvällistä tuntemusta. Tutkimus on tieteellisesti rehellinen ja tutkimuseettisten normien mukainen. Kyseessä on kaikin puolin korkeatasoinen väitöskirja. Lisäksi väittelijä väitöstilaisuudessa puolusti väitöskirjaansa asiantuntevasti ja taitavasti. Näin ollen mieluisa tehtäväni on esittää Helsingin yliopiston oikeustieteelliselle tiedekunnalle Wahlbeckin väitöskirjan hyväksymistä tarkoitukseensa.

Antti Jokela